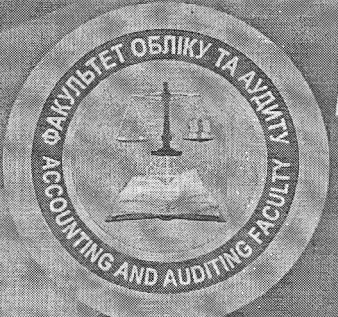

Міністерство освіти і науки України
ННБК «Всеукраїнський науково-навчальний консорціум»
Вінницький національний аграрний університет
Вінницька обласна державна адміністрація
Антимонopolний комітет України
Національний університет біоресурсів та
природокористування України
Житомирський державний технологічний університет

Житомирський національний агроекологічний університет
Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки»
Тернопільський національний економічний університет
Вінницький торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-
економічного університету
Спілка аудиторів України
Федерація аудиторів, бухгалтерів і фінансистів АПК України

ПРОГРАМА

ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**Проблеми облікового,
контрольного та
аналітичного
забезпечення
в системі
управління**

29 листопада 2018 РОКУ
М. ВІННИЦЯ

ВНАУ

СЕКЦІЯ 2

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ КОНТРОЛЮ ТА АНАЛІЗУ (ауд. 1206)

Керівник секції: Шевчук Олена Дмитрівна, кандидат економічних наук, доцент кафедри аудиту та державного контролю Вінницького національного аграрного університету

Фабіянська Вікторія Юхимівна, кандидат економічних наук, доцент кафедри аудиту та державного контролю

«Розвиток незалежного аудиту в Україні в контексті наближення до законодавства ЄС»

Федоришина Лідія Іванівна, кандидат історичних наук, доцент кафедри аналізу та статистики

«Напрямки удосконалення аналізу дебіторської заборгованості підприємства»

Чудак Ліна Анатоліївна, кандидат економічних наук, старший викладач кафедри аудиту та державного контролю

«Особливості оподаткування і контролю підприємств агропромислового виробництва»

Шевчук Олена Дмитрівна, кандидат економічних наук, доцент кафедри аудиту та державного контролю

«Особливості здійснення державного фінансового аудиту вітчизняними контролюючими органами»

Козаченко Анна Юрївна, кандидат економічних наук, старший викладач кафедри аудиту та державного контролю

«Організація внутрішньогосподарського контролю в системі управління науково-дослідних установ»

Мулик Ярославна Ігорівна, кандидат економічних наук, старший викладач кафедри аудиту та державного контролю

«Стан та вдосконалення контролю за діяльністю матеріально-відповідальних осіб»

Шевчук Наталія Станіславівна, завідувач заочного відділення, викладач кафедри економіки, фінансів, обліку та оподаткування Подільського спеціального навчально-реабілітаційного соціально-економічного коледжу, м. Кам'янець-Подільський

«Інтегрована звітність як нова парадигма корпоративної звітності»

Карпишин Юрій Анатолійович, аспірант, Житомирський національний агрокологічний університет, м. Житомир

«Особливості оподакування аграрного бізнесу»

Асмоловська Тетяна Володимирівна, викладач Могилів-Подільського технологічно-економічного коледжу Вінницького національного аграрного університету, асистент кафедри аудиту та державного контролю

«Внутрішній аудит в системі управління підприємством»

Папуша Ксенія Федорівна, викладач вищої категорії Могилів-Подільського технологічно-економічного коледжу Вінницького національного аграрного університету

«Основні проблеми аналізу та оцінки фінансового стану вітчизняних підприємств»

Домбровська Валентина Вадимівна, магістр факультету обліку та аудиту

«Сучасний стан та перспективи розвитку аналізу земельних ресурсів»

(науковий керівник к.е.н., доцент Мулик Т.О.)

Бельдій Альона Михайлівна, магістр факультету обліку та аудиту

«Комп'ютерний аудит в Україні за вимогами Європейського Союзу»

(науковий керівник к.е.н., доцент Фабіянська В.Ю.)

Бондаренко Микола Сергійович, магістр факультету обліку та аудиту

«Аналіз конкурентноспроможності підприємств в системі управління»

(науковий керівник д.е.н., професор Гуцаленко Л.В.)

Вацілова Наталія Василівна, магістр факультету обліку та аудиту

«Якість проведення аудиту фінансової звітності»

(науковий керівник к.е.н., доцент Шевчук О.Д.)

Гайдамака Максим Ігорович, магістр факультету обліку та аудиту

«Пасиви як джерело доходів підприємства»

(науковий керівник к.е.н., доцент Петриченко О.А.)

Гуменюк Олег Васильович, магістр факультету обліку та аудиту

«Облік і контроль виробничих запасів підприємства»

(науковий керівник к.е.н., доцент Здирко Н.Г.)

Качинський Олег Станіславович, магістр факультету обліку та аудиту

«Облік і аудит власного капіталу сільськогосподарського підприємства»

(науковий керівник к.е.н., доцент Фабіянська В.Ю.)

Кисляк Маргарита Романівна, магістр факультету обліку та аудиту

«Аналіз чисельності, складу та руху трудових ресурсів»

(науковий керівник к.е.н., доцент Петриченко О.А.)

Колісник Аліна Вікторівна, магістр факультету обліку та аудиту

«Аудит фінансової стійкості та платоспроможності підприємства»

(науковий керівник к.е.н., доцент Шевчук О.Д.)

Доповідь
Фабіянської Вікторії Юхимівни
На тему:
«Розвиток незалежного аудиту в Україні в контексті наближення
до законодавства ЄС»

Внаслідок змін нормативного забезпечення фінансового обліку та аудиторської діяльності, поступово збільшується кількість підприємств, які підлягають обов'язковому щорічному аудиту фінансової звітності, а поряд із цим – підвищення критеріїв відбору суб'єктів аудиторської діяльності, які матимуть право надавати послуги з обов'язкового аудиту. Усі ці зміни є необхідністю сьогодення та принциповою позицією аудиторської спільноти України – спрямувати усі зусилля для підвищення довіри до результатів роботи аудитора а також позиціонування високого престижу аудиторської професії.

Українське законодавство у галузі бухгалтерського обліку та незалежного аудиту має бути максимально наближене до європейського законодавства. Тому, з метою трансформації вітчизняного нормативно-правового забезпечення щодо ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності а також підтвердження її достовірності незалежною думкою аудитора, в Україні були прийняті нові законодавчі документи:

1) Закон України “Про внесення змін до Закону України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” (щодо удосконалення деяких положень)” від 05.10.2017 № 2164-ХІІІ [8];

2) Закон України “Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність” від 21.12.2017 р. № 2258-VIII [6].

Відповідно до Закону України “Про внесення змін до Закону України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” (щодо удосконалення деяких положень)” від 05.10.2017 № 2164-ХІІІ [8], яким внесено зміни до Закону України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” від 16.07.1999 р. № 996 [9] для цілей організації та ведення бухгалтерського обліку визначено нову класифікацію поділу суб'єктів господарювання за критерієм їх розмірів: мікропідприємства, малі, середні або великі підприємства а також введено поняття підприємств, що становлять суспільний інтерес.

Підприємства, що становлять суспільний інтерес, — це підприємства — емітенти цінних паперів, цінні папери яких допущені до біржових торгів, банки, страховики, недержавні пенсійні фонди, інші фінансові установи (крім інших фінансових установ та недержавних пенсійних фондів, що належать до мікропідприємств та малих підприємств) та підприємства, які відповідно до Закону України “Про внесення змін до Закону України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” (щодо удосконалення деяких положень)” від 05.10.2017 № 2164-ХІІІ належать до великих підприємств [8].

Необхідно зазначити, що підприємства, які становлять суспільний інтерес, зобов'язані:

- складати фінансову звітність та консолідовану фінансову звітність за міжнародними стандартами (МСФЗ);

- зобов'язані утворити бухгалтерську службу на чолі з головним бухгалтером, до складу якої входять не менше двох осіб (ця вимога не поширюється на недержавні пенсійні фонди та інститути спільного інвестування);

- призначають головним бухгалтером особу, яка має повну вищу економічну освіту, стаж роботи у сфері фінансів, бухгалтерського обліку та оподаткування не менше трьох років, не має непогашеної або незнятої судимості за вчинення злочину проти власності у сфері господарської діяльності;

- не пізніше, ніж до 30 квітня року, що настає за звітним періодом, зобов'язані оприлюднювати річну фінансову звітність та річну консолідовану фінансову звітність разом з аудиторським звітом на своїй веб-сторінці (в повному обсязі) та в інший спосіб у випадках, визначених законодавством.

З метою наближення національного законодавства у сфері незалежного аудиту до вимог ЄС, з 1 січня 2018 року набрав чинності Закон України “Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність” від 21.12.2017 р. № 2258-VIII [6], який введений у дію з 1 жовтня 2018 року. Прийняття Закону пов'язане із необхідністю імплементації вимог Директиви 2006/43/ЄС про обов'язковий аудит річної звітності та консолідованої звітності [10] у вітчизняне законодавство, яке регулює незалежний аудит.

Даний нормативний документ визначає правові засади незалежного аудиту фінансової звітності, врегульовує відносини, що виникають при здійсненні аудиторської діяльності в Україні. Важливими нововведеннями Закону є:

- по-перше, створення Органу суспільного нагляду, який призначений для контролю за якістю наданих аудиторських послуг підприємствам, які становлять суспільний інтерес;

- по-друге, значно підвищуються вимоги до аудиторів, що матимуть право надавати послуги із обов'язкового аудиту підприємствам, що становлять суспільний інтерес. Це буде здійснено з метою організації позабюджетного фінансування діяльності Органу суспільного нагляду та Аудиторської палати України щодо забезпечення якості аудиторських послуг, яке забезпечуватиметься сплатою фіксованого внеску та внеску у відсотках суми винагороди;

- по-третє, встановлений новий порядок атестації аудиторів, що передбачає більш складні вимоги до осіб, які мають намір займатися аудиторською діяльністю щодо рівня їх теоретичних знань та професійної компетентності. Це здійснюється з метою забезпечення гарантій високої якості аудиту;

- по-четверте, з метою забезпечення відповідальності суб'єктів аудиторської діяльності, які надають послуги із обов'язкового аудиту

фінансової звітності перед третіми особами, запроваджується обов'язкове страхування шляхом укладення договору страхування цивільно-правової відповідальності суб'єкта аудиторської діяльності перед третіми особами;

- по-п'яте, відбулися зміни щодо структури Реєстру аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності.

Реєстр аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності (далі - Реєстр) - автоматизована система збирання, накопичення, захисту, обліку та надання інформації про аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності, які мають право на провадження аудиторської діяльності в Україні [6].

Відбулося збільшення кількості розділів, у розрізі яких формується інформація про діючих аудиторів та аудиторські фірми. Зокрема, замість двох розділів, тепер дана електронна база буде сформована у розрізі чотирьох розділів. Так, у зв'язку із суттєвими вимогами, які встановлені законодавством до обов'язкового аудиту та аудиторських фірм, які мають право надавати такі послуги, виникла необхідність виділити інформацію про такі суб'єкти аудиторської діяльності у два окремих розділи: Розділ 3. "Суб'єкти аудиторської діяльності, які мають право проводити обов'язковий аудит фінансової звітності"; Розділ 4. "Суб'єкти аудиторської діяльності, які мають право проводити обов'язковий аудит фінансової звітності підприємств, що становлять суспільний інтерес".

Вважаємо, що такі дії є виправданими, оскільки до суб'єктів аудиторської діяльності, що мають право надавати послуги з обов'язкового аудиту фінансової звітності законодавством встановлені особливі організаційні бар'єри входження у сегмент обов'язкового аудиту.

Обов'язковий аудит фінансової звітності - аудит фінансової звітності (консолідованої фінансової звітності) суб'єктів господарювання, які відповідно до законодавства зобов'язані оприлюднити або надати фінансову звітність (консолідовану фінансову звітність) користувачам фінансової звітності разом з аудиторським звітом, що проводиться суб'єктами аудиторської діяльності на підставах та в порядку, передбачених Законом України "Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність" [6].

Відбулося скорочення кількості сертифікованих аудиторів на 269 осіб у 2018 році порівняно із 2014 роком. Крім того, кількість суб'єктів аудиторської діяльності також зменшилась на 588, якщо порівнювати із 2014 роком і становить у 2018 році 900. Таке різке зменшення суб'єктів аудиторської діяльності пов'язане, на нашу думку, із економічною ситуацією, яка склалась у країні внаслідок дії певних чинників, у тому числі антитерористичної операції. Крім того, законодавчі вимоги щодо кваліфікаційних характеристик аудиторської фірми унеможливають подальшу діяльність деяких суб'єктів аудиторської діяльності.

Так, в аудиторській фірмі за основним місцем роботи має працювати не менше трьох сертифікованих аудиторів. При наданні послуг з обов'язкового аудиту фінансової звітності підприємств, що становлять суспільний інтерес (крім тих, що відповідають критеріям малого підприємства), за основним місцем роботи має працювати не менше п'яти сертифікованих аудиторів із

загальною чисельністю штатних кваліфікованих працівників, які залучаються до виконання завдань, не менше 10 осіб, з яких щонайменше дві особи повинні підтвердити кваліфікацію відповідно до статті 19 Закону України “Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність” або мати чинні сертифікати (дипломи) професійних організацій, що підтверджують високий рівень знань з міжнародних стандартів фінансової звітності [6].

Проте дослідження свідчать, що до прийняття Закону України “Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність”, переважна більшість аудиторських фірм мала у своєму штаті не більше двох сертифікованих аудиторів. Все це вже призвело та продовжує призводити до різних видів реорганізації аудиторських фірм (в більшості випадків це консолідація) з метою об’єднання зусиль, в першу чергу для збільшення в штаті сертифікованих аудиторів.

Інформація, наведена у новому Реєстрі, дає змогу отримати інформацію щодо кількості суб’єктів аудиторської діяльності, які відповідають вимогам законодавства та увійшли у сегмент обов’язкового аудиту. Так, послуги з обов’язкового аудиту мають право надавати 269 аудиторських фірм; проводити обов’язковий аудит фінансової звітності підприємств, що становлять суспільний інтерес має право 91 аудиторська фірма.

Обсяг наданих послуг аудиторами та аудиторськими фірмами у вартісному вираженні зростає в динаміці протягом 2015-2017 років. Крім того, варто зазначити, що найбільшу частку у структурі наданих послуг становить завдання із надання впевненості (у 2015 році – 43,8%, у 2016 – 42,9%, у 2017 – 46,6%).

Завдання з надання впевненості, відповідно до Міжнародних стандартів контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг [14] включає сукупність наступних послуг:

- 1) обов’язковий аудит фінансової звітності;
- 2) ініціативний аудит фінансової звітності;
- 3) огляд історичної фінансової інформації;
- 4) завдання з надання впевненості, що не є аудитом чи оглядом історичної фінансової інформації.

Найбільшу частку (від 57,6% у 2015 році до 60,2% у 2017 році) у загальному обсязі завдань з надання впевненості в Україні становить ініціативний аудит фінансової звітності. Наступним за обсягом наданих послуг є обов’язковий аудит фінансової звітності (від 27,5% у 2015 році до 28,2% у 2016 році). Найменшу частку загальному обсязі завдань з надання впевненості становить завдання з надання впевненості, що не є аудитом чи оглядом історичної фінансової інформації, відсоткова частка якого коливається від 1,9% до 3,4%.

Варто зазначити, що відповідно до Закону України “Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність” [6], Аудиторській палаті України відводиться роль професійної самоврядної організації, що діятиме з метою забезпечення реалізації завдань аудиторського самоврядування.

Метою професійного самоврядування аудиторів є об'єднання на професійній основі зусиль аудиторів для виконання покладених на них Законом обов'язків і забезпечення їхніх прав, представництва професійних інтересів аудиторів в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, захисту професійних інтересів та соціальних прав аудиторів, сприяння підвищенню професійного рівня аудиторів та надання їм методичної допомоги, захисту інтересів фізичних і юридичних осіб у разі заподіяння їм шкоди внаслідок незаконних дій або недбалості аудиторів, а також здійснення саморегулювання аудиторської діяльності [6].

Аудиторська палата України до втрати чинності Закону України "Про аудиторську діяльність" 01.10.2018 року була єдиним і головним органом, який забезпечував організацію, регулювання та контроль аудиторської діяльності в Україні, то станом на сьогодні АПУ забезпечує професійне самоврядування аудиторів і її членами є включені до Реєстру аудитори та суб'єкти аудиторської діяльності.

Стосовно функцій, які виконувала АПУ, як видно із табл. 6, відбулося суттєве обмеження її контрольних функцій, що пов'язано зі створенням Органу суспільного нагляду, який безпосереднього контролює якість наданих аудиторських послуг суб'єктами аудиторської діяльності, які здійснюють обов'язковий аудит фінансової звітності підприємств, що становлять суспільний інтерес.

Створення суспільного нагляду за аудиторською діяльністю в Україні має на меті забезпечити високу якість аудиторських послуг, які надаються суб'єктами аудиторської діяльності, а також провадження контролю не лише за діяльністю аудиторських фірм, а також і за роботою Аудиторської палати України, що є відповіддю на виклики, пов'язані із необхідністю приведення національного законодавства у сфері аудиторської діяльності у відповідність із законодавством Європейського союзу.

Поняття непрактикуючої особи, введене Законом України "Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність", означає фізичну особу, яка протягом трьох років до дати призначення: не провадить професійної діяльності з надання послуг з обов'язкового аудиту фінансової звітності; не була посадовою особою органів управління або працівником аудиторської фірми; не залучалася на договірних засадах до надання аудиторських послуг; не пов'язана з будь-яким суб'єктом аудиторської діяльності відносинами власності або контролю [6].

Орган суспільного нагляду за аудиторською діяльністю забезпечує здійснення нагляду і несе відповідальність за нагляд за:

- 1) реєстрацією аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності;
- 2) впровадженням міжнародних стандартів аудиту;
- 3) контролем за атестацією аудиторів та безперервним навчанням аудиторів, які здійснюють обов'язковий аудит фінансової звітності;
- 4) контролем якості аудиторських послуг суб'єктів аудиторської діяльності, які здійснюють обов'язковий аудит фінансової звітності;

5) дисциплінарними провадженнями щодо аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності, які здійснюють обов'язковий аудит фінансової звітності;

б) застосуванням стягнень.

Діяльність Органу суспільного нагляду за аудиторською діяльністю має на меті привести якість аудиту та аудиторських послуг до європейських норм, що посилить довіру до перевіреної фінансової звітності вітчизняних підприємств з боку українських та іноземних інвесторів, державних органів, громадськості, інших користувачів фінансової звітності.

У зв'язку із прийняттям Закону України "Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність", встановлена сукупність застережних заходів, дотримання яких має на меті покращити якість наданих аудиторських послуг, підвищити довіру до результатів незалежного аудиту, забезпечити незалежність аудиторської думки. Зокрема, це стосується послуг, які аудиторська фірма не може поєднувати із обов'язковим аудитом підприємств, що становлять суспільний інтерес (рис. 3).

Отже, якщо проаналізувати зміни національного законодавства в галузі незалежного аудиту, то основною ціллю реформування, на нашу думку, є створення особливих вимог щодо діяльності суб'єктів аудиторської діяльності, які мають право надавати послуги з обов'язкового аудиту, в тому числі підприємствам, що становлять суспільний інтерес. Такі вимоги, які мають назву застережних заходів із забезпечення якості аудиторських послуг, зокрема, стосуються:

- кадрового забезпечення діяльності аудиторської фірми;
- впровадження системи внутрішнього контролю якості аудиторських послуг;
- застосування методики оцінки ризиків;
- страхування відповідальності перед третіми особами;
- запровадження організаційних, адміністративних механізмів для попередження, ідентифікації, усунення або управління і розкриття будь-яких ризиків та загроз незалежності аудиторів;
- запровадження механізмів реєстрації та розв'язання нестандартних ситуацій, що мають або можуть мати суттєві наслідки для неупередженості діяльності аудиторів;
- застосування політики оплати праці персоналу, залученого до виконання завдань з обов'язкового аудиту, що передбачала б стимули для забезпечення високої якості виконуваних робіт;
- здійснення постійного моніторингу, оцінювання відповідності та ефективності внутрішньої політики та процедур, системи внутрішнього контролю, у тому числі щорічна оцінка внутрішньої системи контролю якості та вжиття відповідних заходів для усунення будь-яких недоліків;
- виділення послуг, які не поєднуються з обов'язковим аудитом підприємств, що становлять суспільний інтерес;
- встановлення термінів тривалості надання послуг з обов'язкового аудиту фінансової звітності суб'єктам, що становлять суспільний інтерес

(безперервна тривалість виконання завдання з обов'язкового аудиту фінансової звітності для суб'єкта аудиторської діяльності не може перевищувати десяти років);

- виділення вимог, які мають виконуватися при припиненні надання послуг з обов'язкового аудиту фінансової звітності;

- встановлення пакету додаткової звітності за результатами обов'язкового аудиту;

- заходи щодо збереження інформації, отриманої в результаті надання послуг із обов'язкового аудиту (не менше семи років).

Висновки

Отже, у зв'язку із суперечностями, які мали місце у законодавчому забезпеченні вітчизняного незалежного аудиту порівняно із європейськими нормами, виникла об'єктивна необхідність приведення системи регулювання аудиторської діяльності в Україні у відповідність до вимог ЄС, зокрема, у частині виконання положень Директиви Європейського Парламенту та Ради 2006/43/ЄС. Важливо зазначити, що однією із причин реформування аудиторської діяльності було також і недосконале регулювання ринку аудиторських послуг, що стало причиною зниження їх якості, втрати довіри з боку потенційних та існуючих інвесторів до результатів, наданих аудитором щодо перевіреної фінансової звітності, а відтак, зниження престижу аудиторської професії загалом.

Відповіддю на існуючі виклики стало прийняття Закону України "Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність", який вступив у дію з 01.10.2018 року, результатом впровадження норм якого є сучасна система суспільного нагляду та саморегулювання аудиторської діяльності, що здатна забезпечити високу якість аудиторських послуг завдяки встановленню сукупності спеціальних застережних заходів. Дотримання аудиторами у своїй діяльності відповідних законодавчих норм, на нашу думку, сприятиме прозорості та достовірності фінансової звітності, стосовно якої аудитор висловив свою незалежну думку, покращенню інвестиційного клімату в Україні, підвищення рівня довіри до вітчизняних аудиторів.